

Silvo Torkar

Iz zapuščine Baudouina de CourtenayjaZAPISI LJUDSKEGA IZROČILA ZGORNJE BAŠKE DOLINE
V ARHIVU RUSKE AKADEMIIJE ZNANOSTI(Materiali za južnoslovansko dialektologijo in etnografijo,
zapisi Miha Goloba iz l. 1872 v Oblokah, Hudajužni in Stržiščah)

V prispevku so predstavljeni zapisi nekaj slovenskih ljudskih pesmi iz zgornje Baške doline iz l. 1872, ki jih je napravil gimnazijec Miha Golob (1854–1873) na pobudo utemeljitelja slovenske dialektologije Baudouina de Courtenayja in se hranijo v arhivu Ruske akademije znanosti v Peterburgu.

In this paper the author presents several Slovene songs from the Upper Bača Valley from 1872, as they were recorded by the high-school student Miha Golob (1854–1873) at the initiative of the founder of Slovene dialectology, Baudouin de Courtenay, which have been preserved in the archives of the Russian Academy of Sciences.

Veliki jezikoslovec Jan Ignacy Nicislaw Baudouin de Courtenay (BdC), Poljak, ki je napravil kariero na vodilnih ruskih univerzah v Peterburgu, Kazanu in Derptu (Tartuju), je l. 1872 peš obredel velik del zahodnega slovenskega ozemlja, zapisujoč in raziskujoč slovenska narečja in ljudsko slovstvo. Pozneje se je osredotočil zlasti na raziskave rezijanskega narečja (doktorat iz glasoslovja rezijanskih govorov 1875) in se vračal predvsem v Režijo¹. Upravičeno ga štejemo za utemeljitelja slovenske dialektologije. O svojih popotnih vtisih je poljudno pisal v goriškem časniku Soča, nato pa jih je izdal še v knjigi Nektere opazke ruskega profesorja 1873², spisu, ki je zaradi njegovih tenkočutnih opažanj slovenskega nacionalnega značaja še danes zelo aktualen, ima pa tudi nedvomno dokumentarno vrednost za lokalno zgodovino. BdC sam o tem pravi: *Pa vendar mislim, da te čisto osebne opazke bodo zanimive tudi za vse tiste, katerim je mar za to, da bi spoznali stanje slovenskega ljudstva; kajti način, na kateri se človek obnaša proti drugemu, karakterizira njegovo duševno razvitje*³. Narečno gradivo za kraje znotraj današnjih državnih

¹ A. D. Duličenko, O rezijanoloških obravnavah J. Baudouina de Courtenayja v derptskem obdobju 1883–1893. SR 41, 1993, 381–389.

² J. Baudouin de Courtenay, Nektere opazke ruskega profesorja, Gorica 1873.

³ Prav tam, str. 3. Pri navajanju sem jezik samo neznatno, predvsem pravopisno, posodobil.

meja Slovenije je vse do danes ostalo v rokopisu in ga hranijo v arhivu Ruske akademije znanosti (RAN) v Sanktpeterburgu.

Baudouin ugotavlja, da so ljudje na Gorenjskem bolj odprti kot na Goriškem. Eden od vzrokov je po njegovem ta, da *cerkljanska, posebno pa podbrška okolica nima skoraj nobenih cest; zaradi tega je tujec tu velika redkost in pojav vsakega neznanega človeka vzbuja v prebivalstvu sam po sebi razne dvome.*⁴ /.../ *V Hudajužni so me spet prijeli c.kr. žandarji iz Tolmina, kar mi je, kakor sem se pozneje prepričal, močno škodovalo; ker gospodje žandarji na poti v Tolmin niso molčali, ampak so pripovedovali o meni razne storije in hujskali kmete proti meni.*⁵ /.../ *Največ sitnosti sem imel v Nemškem Rutu ali v Koritnici, kjer je vsak bedak menil, da je lahko surov do mene ter me obravnava kot zadnjega lumpa, tako da sem že enkrat izgubil potrpljenje in sem bil prisiljen vreči skozi vrata nekega odsluženega vojaka, ki mi je grobijanil v vseh jezikih avstrijske države. /.../ v krčmi pri Blažu oz. pri Jožefu se je bal krčmar, da bo kaznovan, ker jaz v njegovi hiši zapisujem pravljice in besede nemškorutarskih dialektov: slovenskega in starega nemškega, v katerem še zdaj govorijo med sabo stari očetje, ter me je očitno gnal iz svoje hiše.*⁶ Pač pa je Baudouin naletel na precej bolj prijazen sprejem v sosednjih Stržiščah, ki jih je *zapustil s prav hvaležnim srcem.*⁷

BdC poudarja velik vpliv šol, čitalnic, cest in železnic na večjo omiko ljudstva in daje za zgled Vipavsko dolino. *Zato pa jako žalostno stanje zasledimo v cerkljanski in še zlasti podbrški okolici. Tako se mora na primer iz Podbrda v Hudajužno iti po strugi Bače, po kamnih in brveh. Če pa nevihta pobere brvi in če je potovanje po Bači iz tega ali onega vzroka onemogočeno, se je ubogi popotnik prisiljen dričati po jako ozki stezi, kjer se človeku, če je le malo mokra, zelo hitro spodrsne in lahko pade v Bačo. Podobno nevarna steza pelje tudi iz Podbrda v Stržišče ipd.* Po drugi strani BdC priznava, da se slovensko ljudstvo *more šteti med najbolj omikana evropska ljudstva*⁸ in da tudi v bolj odmaknjenih krajih *splošna omika ljudstva stoji dokaj visoko, celo v takih gorjanskih luknjah, kakor npr. Stržišče, razne vasice cerkljanske okolice itp.*¹⁰

V natisnjem poročilu o svojih jezikoslovnih raziskavah v letu 1872 je v zvezi z zgornjo Baško dolino zapisal naslednje:¹¹

⁴ Prav tam, str. 6.

⁵ Prav tam, str. 10.

⁶ Prav tam, str. 11.

⁷ Prav tam, str. 12.

⁸ Prav tam, str. 49–50.

⁹ Prav tam, str. 53.

¹⁰ Prav tam, str. 54.

¹¹ Očety komandirovannago ministerstvom narodnago prosveščeniija za granicu s učenoju celiju I. A. Boduena-de-Kurtene o zanjatijah po jazykovedeniju v tečenie 1872 i 1873 gg., Vyp. I, Kazan 1876, str. 31–33:

Zatem ja izučil govor na Bukovom i za Kojco, i, izsledovav osobyj dialektičeskijj ottenok v Hudajužnoj i v Oblokah, ja otpravilsja v Podbrdo, gde imel slučaj sostavit' sebe ponjatje o dvuh govorah: Podbrdskom i Poreznskom. Iz Podbrda ja vzobratsja v Stržišče, i izučiv tam v tečenie odnogo večera, smeju skazat', dovol'no osnovatel'no mestnyj črezvyčajno zanimatel'nyj govor, ja otpravilsja v centr oslovenivšijsja Nemcev, v Korytnicu ili Nemšk Rut po preimuščestvu, i tam polučil vozmožnost', izsledovat' teperešnjij, novoobrazovavšijsja slovenskijj govor i staryj nemeckijj govor Tirol'skijh vyselencev. No moi izsledovanija v etoj derevne ne mogli imet' nadležaščago uspeha vsledstvie krajnago nedoverija i surovago obraščeniija so mnoju čerez čur navivnyh obitatelej, tak čto ja volej nevolej dolžen byl ostavit' eto nevežestvennoe zaholust'e i otpravit'sja na Grahovo.

Pod Brdom, v Stržiščah, Korytnice (Nemškem Rute po preimuščestvu) i ešče v neskol'kih drugih selenijah, izvestnyh pod obščim nazvaniem Nemškago Ruta, živut potomki tirol'skijh kolonistov. Ešče pjat' desjat let tomu nazad Korytnica byla čisto nemeckoju derevnej, teperešnee že molodoe pokolenie ne ponimaet ni slova na tom nemeckom govore, kotoryj byl otečestvennym, domašnim jazykom ego dedov, i kotoryj ego otcy hotja i ponimajut, no ne v sostojanii na nem objasnjat'sja. No v Korytnice (Nemškem Rute) i Grante est'

Zatem sem raziskal govor na Bukovem in v Zakojci, proučil poseben narečni odtенок v Hudajužni in v Oblokah ter se napotil v Podbrdo, kjer sem si ustvaril vtis o dveh govorih: podbrškem in pórzenkarskem. Iz Podbrda sem se povzpel v Stržišče, kjer sem v enem večeru, drznil bi si reči, dokaj temeljito proučil tamkajšnji izredno zanimivi govor, nato pa se napotil v središče poslovenjenih Nemcev, v Koritnico, največkrat imenovano kar Nemški Rut¹², kjer sem lahko raziskoval sedanji, novonastali slovenski govor in stari nemški govor tirolskih izseljencev. Toda moje raziskave v tej vasi niso najbolj uspele zaradi skrajnega nezaupanja in robatega obnašanja pretirano naivnih prebivalcev, tako da sem, rad ali ne, bil prisiljen zapustiti to zaostalo zakotje in se napotiti na Grahovo.

V Podbrdu, v Stržiščah, v Koritnici (največkrat imenovani kar Nemški Rut) in še v nekaj drugih vaseh, znanih pod skupnim imenom Nemški Rut, živijo potomci tirolskih naseljencev. Še pred petdesetimi leti je bila Koritnica pousem nemška vas; sedanji mladi rod pa ne razume niti besede tistega nemškega govora, ki je bil materin, domači jezik njegovih dedov in ki ga njegovi očetje sicer razumejo, niso pa se zmožni v njem pogovarjati. Toda v Koritnici (Nemškem Rutu) in Grantu je še kar precej starcev, ki se med sabo pogovarjajo v njihovem starem nemškem narečju in ki dokaj dolgo (npr. do svojega 18. leta) niso znali niti besede po slovensko; zdaj pa celo ti starci laže govorijo po slovensko kot po nemško. V Stržiščah se je slovenizacija izvršila cel rod prej, tako da tamkajšnji starci le razumejo staro nemško narečje, v katerem so govorili njihovi očetje, ne morejo pa se v njem sporazumevati. V Podbrdu je prišlo do slovenizacije še prej, zlasti zaradi vpliva duhovnikov in stalnih stikov s sosednjimi, pousem slovenskimi vasi.

Za vse te vasi je značilen poseben slovenski govor, ki kaže očitne sledove nemškega vpliva, ne le v skladnji, besedotvorju in oblikoslovju, temveč celo v glasoslovju, tako da ga lahko upravičeno imenujemo mešan govor. O tem zanimivem govoru pripravljam posebno razpravo.¹³

Med svojimi informatorji se BdC s hvaležnostjo spominja Tomaža Lončnarja, starega 73 let, iz Ruta (verjetneje iz Granta), in še zlasti Mohorja Seljaka, po domače Koreninca iz Zakojce. Slednji mu je pripovedoval o tem, kako se je v mladih letih spoprijel z medvedom, ko je pasel na planini Otavnik. Pozneje je to prigodo opisal tudi pisatelj F. Bevk pod naslovom Medved (Smeh skozi solze, 1959). V spominih na svojo mladost Bevk omenja tudi srebrnik, ki ga je staremu Korenincu dal neki tuj gospod v zahvalo za pripovedovanje.¹⁴

Arhiv Ruske akademije znanosti v Peterburgu hrani Baudouinovo zapuščino (Fond I. A. Boduena de Kurtene) s številnimi zapisi ljudskega izročila z zahodnega slovenskega ozemlja. Med njimi je iz Stržišč pravljica o tem, kako se je bistri žnidar z medvedom in s

ešče dovol'no mnogo starikov, razgovarivajuščih među soboj na ih starinnom nemeckom dialekte, i dovol'no dolgo (naprimer do 18-i let svojego vozrasta) ne znajući ni slova po slovenski; teper' že daže etim starikam legče govorit' po slovenski, neželi po nemecki. V Stržiščah slovenizacija soveršilas' celym pokoleniem ran'se, tak čto mestnye stariki tol'ko ponimajut staryj nemeckij dialekt, na kotorom govorili ih otcy, no ne mogut na nem objasnjat'sja. Pod Brdom slovenizacija Nemcev soveršilas' ešče ran'se, blagodarja osobenno vlijaniju svjaščennikov i postojannym snošenijam s sosednimi čisto slovenskimi derevnjami.

Vsem etim derevnjam svojstven osobennyj slovenskij govor, predstavljajuščij očevidnye sledy nemeckago vlijanija, ne tol'ko v sintaksise i v obrazovanii slov i form, no daže v fonetike, tak čto, po spravedlivosti, možno nazvat' ego smešannym govorom. Ob etom interesnom govore ja gotovlju osoboe razsuždenie.

¹² V tistem času se je ime Nemški Rut praktično že uveljavilo kot ime vasi, medtem ko se je prej nanašalo na celotno območje upravne enote (rihtarje in fare) s trinajstimi naselji.

¹³ Žal ni znano, ali je BdC res kdaj napisal kaj o rutarskih govorih.

¹⁴ Začudene oči, v: Izbrani spisi XII, Ljubljana 1965, 442. (Prva objava v Ljubljanskem zvonu 1936.)

šrotilem (hudičem) skušal in oba premagal; povedal mu jo je 50-letni Tomaž Kikelj, Androv v Stržiščah.

Zapis je v narečju, BdC-jevo natančnost pa lahko občudujemo, če pomislimo, kako hitro je moral pisec zapisovati in da je bilo to njegovo prvo srečanje s tem narečjem. Ker pa se zdi, da je v zapisu vendarle kar nekaj vprašljivih oblik, sem sklenil še nekoliko počakati z objavo.

Poleg Baudouinovih hrani peterburški arhiv tudi opise narečij in zapise narečnih besedil, ki so jih na BdC-jevo pobudo izdelali dijaki goriške gimnazije jeseni 1872¹⁵: govor Štandreža pri Gorici (M. Lutman, tedaj že študent univerze v Pragi), govor Solkana (M. Vuga), govor Nemškega Ruta (M. Golob) in kraški govor (K. Štrekelj). BdC je zbrano gradivo ponudil D. Trstenjaku za objavo v Zori ali v Vestniku. Po več kot letu dni mu je Trstenjak vrnil članke Lutmana, Goloba in Štreklja, pri čemer se je skliceval na voditelje Narodne tiskarne, ki da so postali »poslovni« in jim filološka besedila ne ustrezajo.¹⁶ Po BdC-jevi zaslugi so se nam, čeprav težko dostopna, vendarle ohranila do danes.

Tu nas zanima predvsem govor Nemškega Ruta (Fond 102, opis' 1, ed.hr. 4; listy 43–51), ki ga je opisal Miha Golob (1854–1873), osmošolec iz Oblok v Baški dolini.¹⁷ O tem nadarjenem kmečkem fantu, ki je po končani gimnaziji utonil med kopanjem v Soči v Gorici, še največ izvemo iz dnevnika Simona Rutarja, njegovega prijatelja in starejšega sošolca.¹⁸ Golob je bil namreč po njegovih besedah v šolskem letu 1872/73 »glava goriških dijakov«, po besedah ravnatelja Frana Levca pa »brez ugovora najboljši slovenski dijak na goriški gimnaziji«.¹⁹ Že v rani mladosti je izgubil starše, domači vikar A. Lazar pa ga je priporočil v goriško gimnazijo, sploh še, ker je bil prešibak za težka kmečka opravila.

M. Golob je naslovil svoj spis »Posebnosti v izgovarjanju slovenskega jezika v Nemškem Rovtu, sosebno v Oblokah«.²⁰ V kratkem uvodu pove, da obsega Nemški Rut (takrat so skušali uveljaviti »pravilnejšo« obliko Nemški Rovt) več vasi, med njimi Nemški Rut v ožjem pomenu besede, ki se imenuje tudi Koritnica, nato pa še Grant, Stržišče, Podbrdo itd., ki so bile naseljene s tirolskimi kmeti, nato pa poslovenjene, čeprav so še v Napoleonovih časih v sami Koritnici menda le redki znali slovensko (trditev je sicer malo verjetna, saj je znano, da v takšnih patriarhalnih razmerah en jezik izrine drugega šele po daljšem obdobju vsesplošne dvojezičnosti). Nato navaja Golob nekaj nemških zemljiščnih imen, nekatere druge nemške leksikalne prežitke, potem pa podaja razmeroma temeljit oris glasoslovja in oblikoslovja, ki ga BdC označuje kot »popolnoma znanstveno razpravo«.²¹ Za ponazoritev prinaša še zapis dveh »vzglede«, kako se izgovarja v Oblokah in Hudajužni- in sicer pripovedne pesmi *Kako se je sveti Šenklavž s hudobo metal* ter kratke priprošnje za nebesa (*Postle je pastlana, luč mi že garj*); nato zapiše še tri »vzglede, kako

¹⁵ Več o Baudouinovem slovenističnem opusu gl. v članku N. I. Tolstoja O rabotah I. A. Boduena de Kurtene po slovenskomu jazyku, v knjigi I. A. Boduen de Kurtene (K 30-letju so dnja smerti), Moskva 1960, 67–81.

¹⁶ I. V. Čurkina, Russkie i sloveny. Naučnye svjazi konca XVIII v. – 1914 g., Moskva 1986, 104–105. Gl. še: I. V. Čurkina, Baudouin de Courtenay in Slovenci, Goriški letnik 4/5, 1977/78, 131.

¹⁷ Hiša Pri Čemažarju, sicer stara, zdaj neobdelana polovična kmetija, je leta 1904 dala tudi župana občine Grahovo Jožefa Goloba, ki je bil Mihov starejši brat.

¹⁸ Simon Rutar, Dnevnik 1869–1874, str. 149–153, uredil in opombe napisal B. Marušič, Trst – Nova Gorica 1972.

¹⁹ Soča, 17. 7. 1873, št. 29.

²⁰ List 50–51. Arhivsko gradivo mi je v prepisu oskrbel prof. dr. Aleksander Duličenko z univerze v Tartuju (Estonija), dober poznavalec BdC-jevega dela in sourednik njegovega Rezijanskega slovarja, ki naj bi ga v kratkem izdali SAZU in RAN. Za utrudljivo in zamudno delo – žal mu v peterburškem arhivu l. 1991 niso mogli ali hoteli kseroksirati ali prefotografirati BdC-jevih rokopisov, čeprav jim je le nekaj let prej kseroksirni stroj podarila italijanska raziskovalka BdC-jeve zapuščine L. Spinuzzi Monai – se mu na tem mestu pristržno zahvaljujem.

²¹ Soča, 5. 12. 1872, št. 49.

se izgovarja v Koritnici in Stržiškah- (tj. v Rutu in v Stržiščah) in sicer dve pesemski besedili in eno otroško igrico (*Za kasila je palca, za južna je pruat, Plesaj, plesaj, črne kus, Sraka je paršla. Kej ja parnašla?*).

Miha Golob je torej zapisal naslednje ljudske pesmi:

Kaku se je sbèt Šen kláwš s hadóba maétaw²²

Sbèt Šen Kláwš m' tàrdú spí – daéleč u lášč daežél.
 H nému príde bóži ɣlas – lúba daebíca Marije.
 Šen Kláwš se prebudí, – umije abi racié 'n tud erdėje... (?)
 Uzáme ščíra na ráme 'n ɣrié pa ɣlihn puót,
 čjé v ta zaélen bošk.
 Tòm paháje ɣor'n dól, ɣor'n dól, čje 'n sòm,
 jéšče dríwa kríwɣa, – kríwɣa 'm pa ɣlihnɣa
 za bárka pàrpráwnɣa.
 Néjšu je drevú, kríwa 'm pa ɣlíhna, bárč pàrpráwna.
 Tríkret ɣa abhuód, tri žlače wájn strí.
 Driu se aɣalí, na tri kraje razplatí.
 Adn ráta bísuce, drúga ráta jambɣrec,
 tréjče ráta bárčca, wój barčca pisana.
 Šen Kláwš zadaére barka na ráme,
 ɣrié prút ɣlabočmu múrju, prút šeróčmu murju.
 Šenklawže je začíela bárka težát,
 hadóba je začíela na múri režát.
 Šenkláwš je djáw ámen, hadóba prab kamn.
 Šenkláwš práb sbíét duh, hadoba je djala: ti si ɣlúh.
 Šenkláwš je djaw sbíéta Marije, hadoba je djala: baríɣla,
 de b' púhna bína bló, de b' ɣa s Šenkláwšam píla
 'n b' se pa lwóž pa múri wazíla.
 Sbet Šenkláwš je djáw: óče nóš,
 hadoba je djala: Šenkláwš je nóš,
 Šenkláwš papáde tega čárnɣa za lasié
 'n je wárže ɣor čez síé.
 Kuodar ta čárn pláwa
 je murje wsó kàrwawa.

Drugi zapis iz Oblok (ali Hudajužne) je pesem – priprošnja za nebesa:

Pwástle je pastlána – luč m' žié ɣarí,
 dúša móje je pa preslába, – húde sódbé se bají.
 Use ldjé sa me sadí. – Dè bám u ta čárn páku šów;
 búh se m' je pa skazaw ɣnádlew –
 uziéw me je u presbieta nebú ù sbíéte nebiésa, ù sbíét rej,
 Jézuč nóm wsem ih déj.

²² Izdaja Slovenske Matice Slovenske ljudske pesmi v svoji drugi knjigi prinaša med pripovednimi pesmimi tudi devet variant pesmi Sv. Miklavž in hudoba. Najstarejše tri je objavil že K. Štrekelj, vse pa izvirajo s Tolminskega (zapisal Anton Červ na Grahovem ob Bači pred 1864, Jožef Maligoj s Kamnega ob Soči ok. 1873, Mihael Skočir iz Starega sela pri Kobaridu ok. 1880). Naša varianta, ki jo je očitno prvi zapisal Miha Golob, najbrž v Oblokah, je doslej najboljše in jezikovno najbolj pristna oz. najbližja govorjeni besedi.

Iz samega Ruta in Stržišč navaja M. Golob tri pesmice (on piše: Koritnica, Stržiške)

Ža kášila ja pálča – ža júžna ja prúát,
 ža piérna paštéjla – búkawa klúáp.
 Drínawa palča, – jáwarjow luák,
 žána je rákla – gbišna ba štuák.

V Štrekljevi izdaji slovenskih ljudskih pesmi, v drugi knjigi, najdemo med t.i. »zajubljenimi pesmimi« precejšnje število štirivrstičnic pod skupnim naslovom »Nasledki uživane ljubezni« in tudi zapis z Banjšic (št. 3722), v katerem prepoznamo različico gornje pesmi:

Leskova palica,
 Javorjev lok:
 Boš videla, ljubica,
 Kaj bo z'en jok!

Tudi druga pesem je znana po številnih že zapisanih različicah:

Pliéšaj, pliéšaj, čárne kúš!
 Či jémaš číwleč?
 Tóm zá γarmam.
 Či já tíšte γarm?
 Wéda γa ja nášla.
 Či já tíšta wéda?
 γaluábče sá ja papíle.
 Či šá tíšte γaluabče?
 γašpúdje sá ja pastréjlale.
 Či šá tíšte γašpúdje?
 Ša šlé na ruáb, šá dóle škačile,
 šá núš jen γláwa pabíle.

Štrekelj ima v četrti knjigi objavljene različice predvsem s Kranjskega (Pesmi stanovske; Kosovi črevlji v grm zakopani, št. 7471–7478). Golobova različica je za spoznanje bolj skopa kot so druge, njena drugačnost je le v končnem delu, kjer se govori o tem, da so gospodje z roba (= s skale) skočili ter si nos in glavo pobili.

Tretja pesem je neke vrste otroška igrlica.

Šráka ja páršla.
 Kéj ja párnášla?
 Čajná z jájnka pakríta.
 Kéj já nuátre?
 Dbí deklíe.
 Adna jéma prów lípa pláwa jájnka,
 bíla píča na γláwe,
 drúγa pa píšana jájnka
 jénuj čárna rúta na γláwe.
 Ktiéra jémaš rájše?

V Štrekljevi izdaji nisem zasledil nobene različice tega besedila.

Že na prvi pogled se zazna razlika med jezikom prvih dveh zapisov (Obloke, Huda-južna) in ostalih treh (Rut, Stržišče). Jezik slednjih je namreč tipičen za t.i. rutarski ali baški govor, medtem ko jezik prvih dveh predvsem na glasoslovni ravnini predstavlja prehodno stanje med baškim govorom in tolminskim (deloma tudi cerkljanskim) narečjem²³.

Baudouinova zapuščina hrani še veliko dragocenega slovenskega gradiva, pričujoča objava ima namen le opozoriti, da bi ga bilo treba obdelati bolj načrtno in celovito.

Резюме

Из наследства Бодуэна де Куртенэ

Фольклорные записи из верховьев Бачи в архиве Российской Академии наук

В статье представлены материалы из наследства польско-русского языковеда И. А. Бодуэна де Куртенэ, собранные в верховьях Бачи (толминский район провинции Горица) и хранимые теперь в архиве РАН в Санкт-Петербурге. Они интересны тем, что относятся к территории ословенившихся немцев.

Диалектологическая работа БдеК среди населения иллюстрируется наиболее характерными цитатами из его же путевых заметок, опубликованных в газете Соча и в печатном отчете для российского Министерства народного просвещения. Опубликованные материалы записаны по инициативе БдеК учеником гимназии в Горице Михой Голобом в 1872 г. и состоят из одного эпического стихотворения и нескольких небольших других стихотворных текстов.

²³ T. Logar, Glasoslovne in morfološke posebnosti govornice sloveniziranih Nemcev, SR 16, 1968, 159–168.

²⁴ Za tipični rutarski govor je namreč značilno slekanje (zlitje sičnikov in šumevcev v en vmesni glas), ki ga v prehodnem obloškem govoru ni zaslediti, pač pa je za slednjega značilna iz cerkljanskega narečja sprejeta redukcija (onemitev) samoglasnikov zlasti na koncu besed.